

Inhoudsopgave

Inleiding 15

- 1 De functie van onderzoek 23**
- 1.1 Onderzoek moet je leren 26
- 1.2 Uitgangspunten van onderzoek 29
- 1.3 Stromingen in onderzoek 35
- 1.4 Kwaliteitscriteria van onderzoek 38
- 1.5 De onderzoekscyclus 42
- 1.6 Fasen in onderzoek 44
- 1.7 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 47
- 1.8 Opdrachten 48

Deel I Ontwerpen 53

- 2 Aanleiding tot het onderzoek 55**
- 2.1 Keuze van je onderwerp 56
- 2.2 Opdrachtgevers, balans tussen wens en mogelijkheid 60
- 2.3 Informatie verzamelen 64
  - 2.3.1 Zes regels voor het zoeken naar informatie: Big6™ 66
  - 2.3.2 Zoeken op internet 69
  - 2.3.3 Het logboek 73
  - 2.3.4 Groepswerk: het uitwisselen van documenten 76
- 2.4 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 77
- 2.5 Opdrachten 77

- 3 Afbakening van het onderzoek 81**
- 3.1 Verder met de voorbereidingen: de ontwerpfasen 82
- 3.2 Vragen stellen: de probleemomschrijving 84
  - 3.2.1 Probleemstelling 85
  - 3.2.2 De 6W-formule 87

- 3.2.3 Deelvragen: nuttig of nodig? 88
- 3.2.4 Doelstelling 92
- 3.3 Begripsafbakening 93
- 3.4 Modellen en verwachtingen 96
- 3.5 Van probleemstelling naar ontwerp 99
- 3.6 Onderzoeksvoorstel 104
  - 3.6.1 Hoe bouw je een onderzoeksvoorstel op? 105
  - 3.6.2 Tijdpad 105
  - 3.6.3 Voorbereiding op de rapportage 110
- 3.7 Onderzoeksvoorstellen beoordelen 112
- 3.8 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 113
- 3.9 Opdrachten 114

Deel II Verzamelen 119

4 Kwantitatieve methoden van dataverzameling 121

- 4.1 Surveyonderzoek 122
  - 4.1.1 Deelnemen aan een survey 123
  - 4.1.2 Vormen van surveyonderzoek 125
- 4.2 Secundaire analyse 128
- 4.3 Experimenteel onderzoek 131
  - 4.3.1 Aspecten van experimenteel onderzoek 132
  - 4.3.2 Zuivere experimenten 136
  - 4.3.3 Veldexperimenten 138
- 4.4 Monitor 139
- 4.5 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 142
- 4.6 Opdrachten 143

5 Kwalitatieve methoden van dataverzameling 147

- 5.1 Observatieonderzoek 148
  - 5.1.1 Varianten van observatieonderzoek 149
  - 5.1.2 Observatie als wetenschappelijke activiteit 151
  - 5.1.3 Het systematisch observeren van gedrag 154
- 5.2 Interview 155
- 5.3 Kwalitatief bureauonderzoek 158
  - 5.3.1 Literatuur- en archiefonderzoek 158
  - 5.3.2 Inhoudsanalyse 162
  - 5.3.3 Speciale vormen van inhoudsanalyse 164

- 5.4 Gevalsstudie 166
  - 5.4.1 Kenmerken van de gevalsstudie 166
  - 5.4.2 Actie- of handelingsonderzoek 168
  - 5.4.3 Andere vormen van gevalsstudies 170
- 5.5 De juiste methode? 171
- 5.6 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 173
- 5.7 Opdrachten 174

- 6 Uitwerking van de methode: operationalisatie en steekproef 177**
- 6.1 Vragenlijsten maken: van theorie naar praktijk 178
- 6.2 Enquêtevragen ontwikkelen 180
  - 6.2.1 Vragen stellen 180
  - 6.2.2 Antwoorden geven 182
  - 6.2.3 Likertschaal 184
  - 6.2.4 Goede vragen – goede antwoorden 187
  - 6.2.5 Voorbereiding van kwantitatieve verwerking: variabelen 190
- 6.3 Interviewonderwerpen 192
- 6.4 Populatie en steekproef 195
  - 6.4.1 Wat is een populatie? 195
  - 6.4.2 Voorwaarden bij steekproeftrekking en de reikwijdte van de resultaten 196
  - 6.4.3 Aselecte steekproeven 199
  - 6.4.4 Selecte steekproeven 201
- 6.5 De kwaliteit van onderzoek 204
  - 6.5.1 Betrouwbaarheid 205
  - 6.5.2 Validiteit 208
  - 6.5.3 Bruikbaarheid 213
- 6.6 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 217
- 6.7 Opdrachten 219

- 7 Gegevens verzamelen 225**
- 7.1 De setting van je onderzoek 225
- 7.2 ‘Het veld’ in of niet? 227
- 7.3 Online onderzoek 230
  - 7.3.1 Online enquêtes afnemen 231
  - 7.3.2 Mobiel onderzoek 233
- 7.4 Respondenten en enquêtes 234
  - 7.4.1 Het echte veldwerk begint 234
  - 7.4.2 Incentives 236

- 7.4.3 Oorzaken van non-respons 238
- 7.4.4 Tips & trucs 240
- 7.5 Interviews: werken aan de relatie 241
  - 7.5.1 Inrichting van het open interview 242
  - 7.5.2 Interviewdeelnemers benaderen 243
  - 7.5.3 Gespreksinstructie 244
  - 7.5.4 Gesprekken opnemen 246
  - 7.5.5 Gesprekstechnieken 247
  - 7.5.6 Afronden 250
  - 7.5.7 Tips & trucs 251
- 7.6 Fouten in de weergave van onderzoeksresultaten 253
- 7.7 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 254
- 7.8 Opdrachten 255

Deel III Analyseren 259

- 8 Kwantitatieve gegevens verwerken 261**
  - 8.1 Begrippen in kwantitatieve analyse 262
    - 8.1.1 Terminologie 263
    - 8.1.2 Meetniveaus van variabelen 264
  - 8.2 De analyse voorbereiden: hypothesen formuleren 268
  - 8.3 Univariate analyses 270
    - 8.3.1 Frequentieverdelingen 270
    - 8.3.2 Grafieken van één variabele 273
    - 8.3.3 Centrummaten 280
    - 8.3.4 Spreidingsmaten 284
  - 8.4 Bivariate analyse 289
    - 8.4.1 Kruistabellen 291
    - 8.4.2 Grafieken van twee variabelen 294
  - 8.5 Kwaliteit van de analyses 300
    - 8.5.1 Betrouwbaarheid van schalen 300
    - 8.5.2 Validiteit 302
  - 8.6 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 305
  - 8.7 Opdrachten 306
- 9 Kwalitatieve analyse 313**
  - 9.1 Uitgangspunten bij de kwalitatieve analyse van teksten 314
    - 9.1.1 Gefundeerde theoriebenadering 314
    - 9.1.2 Stappen in kwalitatieve analyse 317

- 9.2 Casus inhoudsanalyse 319
- 9.3 Hulpmiddelen bij de kwalitatieve analyse 324
  - 9.3.1 Tools voor modellen en diagrammen 324
  - 9.3.2 Software als hulpmiddel bij kwalitatieve analyse 327
- 9.4 Kwaliteit van resultaten 331
  - 9.4.1 Betrouwbaarheid 331
  - 9.4.2 Validiteit 333
  - 9.4.3 Maatregelen om de kwaliteit van onderzoek te verhogen 335
- 9.5 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 337
- 9.6 Opdrachten 338

Deel IV Waarderen en evalueren 343

10 Conclusie en discussie 345

- 10.1 Conclusies trekken 345
  - 10.1.1 Antwoord geven op de hoofdvragen uit je onderzoek 346
  - 10.1.2 Presenteren van conclusies: een voorbeeld 349
- 10.2 Discussie en evaluatie 351
  - 10.2.1 Conclusies in breder perspectief 352
  - 10.2.2 Evaluatie van het onderzoeksproces 352
  - 10.2.3 Aanbevelingen doen 357
  - 10.2.4 Conclusie en discussie op een rij 359
- 10.3 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 360
- 10.4 Opdrachten 360

11 Een onderzoeksrapport samenstellen 365

- 11.1 Opbouw van een onderzoeksrapport 366
- 11.2 De hoofdtekst van een onderzoeksrapport 367
  - 11.2.1 Titelblad 367
  - 11.2.2 Samenvatting 368
  - 11.2.3 Inleiding en aanleiding 369
  - 11.2.4 Methode 371
  - 11.2.5 Resultaten 374
  - 11.2.6 Conclusies en discussie 375
- 11.3 Literatuurverwijzingen en bijlagen maken 377
  - 11.3.1 Literatuurverwijzingen in de lopende tekst 378
  - 11.3.2 APA-richtlijnen voor de literatuurlijst 379
  - 11.3.3 Tools voor het beheren van referenties 383
  - 11.3.4 Bijlagen 385

- 11.3.5 Criteria voor de inhoud van een onderzoeksrapport 386
- 11.4 Een managementsamenvatting schrijven 387
- 11.5 Schrijftips 389
- 11.6 Presentatie en beoordeling 392
  - 11.6.1 Presentatie van het eindresultaat 393
  - 11.6.1 Rapporten beoordelen 395
  - 11.6.2 Voorbeeld: de Rhedense Sociale Dienst 396
  - 11.6.3 Status van wetenschappelijke publicaties 399
- 11.7 Belangrijkste gebruikte begrippen en hun betekenis 400
- 11.8 Opdrachten 401

Bijlage: bronnen 405

Over de auteur 415

Register 417

Inleiding

Voor je ligt het praktijkboek voor methoden en technieken in het hoger onderwijs. Dit boek biedt een algemene inleiding in de methoden en technieken die je gebruikt bij het opzetten en uitvoeren van – voornamelijk praktijkgericht – onderzoek, oftewel: het beantwoorden van onderzoeksvragen uit de beroepspraktijk.

Welke beroepspraktijk? Tegenwoordig wordt in elke beroepsrichting onderzoek verricht. Opdrachtgevers en werkgevers willen het door hen uitgezette beleid goed kunnen onderbouwen en evalueren, ze willen bedrijfsresultaten uitgedrukt zien in cijfers, ze willen een juiste diagnose kunnen stellen. Het op de juiste manier verrichten van praktijkonderzoek wordt steeds belangrijker.

Wat is dat eigenlijk: onderzoek doen? Het wil zeggen dat onderzoekers op een systematische manier gegevens verzamelen en analyseren om daarmee een kennis- of praktijkvraag te beantwoorden.

Oefening baart kunst! Onderzoek leer je door het te doen! Maar ook door erover te lezen, door met praktijkvoorbeelden te oefenen. Tijdens je opleiding kun je dus op diverse manieren met onderzoek in aanraking komen.

Dit boek gaat over het ontwerpen en opzetten van onderzoek, het verzamelen en analyseren van gegevens en het evalueren van onderzoek. Dit alles met een praktijkgerichte invalshoek.

Transferprobleem

Tijdens je opleiding kom je veel vragen tegen. Bijvoorbeeld:

- Hoe kan ik mijn onderzoek het beste opzetten?
- Welke methoden moet ik gebruiken?
- Hoe kan ik een goede probleemstelling formuleren?
- Wat is een handig tijdspad?
- Hoe kan ik informatie zoeken over het onderwerp en waar vind ik betrouwbare bronnen?
- Hoe verzamel ik gegevens? Welke methode kan ik het beste gebruiken?
- Welke analyses moet ik doen?

- Hoe kan ik goede conclusies trekken?
- Hoe kan ik de resultaten van mijn onderzoek het beste presenteren?

Vanaf het eerste jaar krijg je het vak statistiek, vaak vergezeld van een ‘knopencursus’ SPSS. Verder wordt in delen aandacht besteed aan kwalitatief en kwantitatief onderzoek, methodenleer dus.

Als je vervolgens tijdens het laatste jaar van je opleiding bij een afstudeerproject een praktijkonderzoek moet uitvoeren, wordt kennis van methoden en technieken verondersteld aanwezig te zijn. Door de veelal versnipperde opzet ontstaan er dan vaak problemen, waardoor je niet voldoende in staat bent om het geleerde in de (onderzoeks)praktijk te brengen. De helikopterview ontbreekt. Je kunt de versnipperde kennis die je in de voorbije jaren hebt opgedaan, niet goed combineren en integreren tot een goede onderzoeksopzet, en daarmee tot een gedegen praktijkonderzoek.

Met de informatie in dit boek kun je dit transferprobleem (Pieters & Jochems, 2003) te lijf gaan. Je krijgt niet alleen ‘weetjes’, maar ook veel oefenstof, voorbeelden uit de praktijk, suggesties om zelf onderzoek te doen. In zo’n volgorde dat je stukje bij beetje de losse onderdelen van ‘onderzoek doen’ met elkaar in verband kunt brengen, en alle aspecten ervan tot één geheel samenvloeien. Nogmaals: onderzoek moet je gewoon doen!

Doelstelling van dit boek

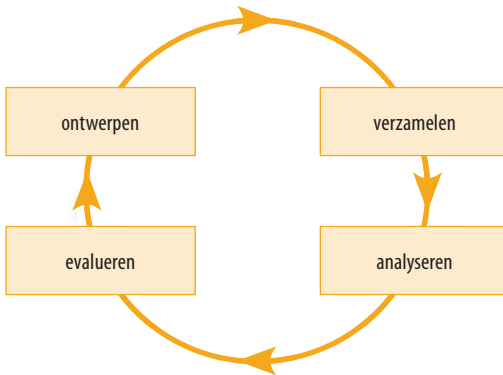
De *hoofddoelstelling* van dit boek is je voldoende instrumenten te geven zodat je jezelf kunt bekwalamen in het opzetten, uitvoeren en beoordelen van een eenvoudig praktijkgericht onderzoek. Een onderliggende doelstelling is dat je leert om de aangeleerde kennis, vaardigheden en houding zó te integreren en te coördineren dat je daarmee een betrouwbaar (onderzoeks)antwoord op een goede (onderzoeks)vraag kunt geven.

Bedenk dat ‘goed onderzoek doen’ niet zozeer betekent dat je de juiste antwoorden kunt geven; het betekent dat je de juiste vragen kunt stellen! Kortom: leer nieuwsgierig zijn!

Opbouw van het boek

Het boek telt vier delen. Ze volgen de *werkfasen* in een onderzoek, zoals weergegeven in figuur 1 (zie ook paragraaf 1.6).

Figuur 1 Werkfases in een onderzoek

Methodologie of 'methodology'

Voordat je gaat oefenen met de praktijk van het onderzoek doen, maak je kennis met de basisprincipes van 'onderzoek doen', theorie dus. In het eerste hoofdstuk is dan ook theorie over de *leer der methodologie* opgenomen. Dit behoeft enige toelichting. Met 'methodologie' wordt een aantal basisprincipes voor onderzoek bedoeld. Zeg maar 'normen'. Hoewel dit boek hoofdzakelijk over de opzet en uitvoering van praktijkgericht onderzoek gaat, vinden we het toch belangrijk om je over een aantal van deze basisprincipes te informeren. Deze uitgangspunten van onderzoek (en methodologie) zijn zeker belangrijk voor fundamenteel onderzoek (meer gericht op theorie en minder op de praktijk). Fundamenteel onderzoek wordt meestal aan universiteiten verricht. Deze basisprincipes geven je praktijkonderzoek echter de nodige verdieping en ze zorgen dat je met een juiste houding naar je onderzoek kunt kijken. Kennis hebben van deze basisregels van onderzoek is belangrijk om het doel en de functie van onderzoek te begrijpen.

'Methodologie' moet niet worden verward met het Engelse woord 'methodology', dat een meer praktische betekenis heeft voor de uitwerking van onderzoeksmethoden in de praktijk, 'methoden en technieken' dus. Volgens Swanborn (1987, p. 41) is het gebruik van het woord 'methoden' algemener, meer overkoepelend. In dit boek houden wij de door Swanborn gebruikte definities aan.

Indeling van *Wat is onderzoek?*

Vragen die in hoofdstuk 1 worden beantwoord, zijn: wat is dat nu eigenlijk, onderzoek verrichten? Hoe begin je, wat zijn de uitgangspunten van onder-

zoek, welke stappen moet je als onderzoeker zeker zetten? Je krijgt een inleiding op al deze zaken in de vorm van een overzicht van meer theoretische uitgangspunten van onderzoek. Hoofdstuk 1 is daarmee het minst 'praktijk-gerichte' hoofdstuk van het boek. Het behandelt niet één specifiek aspect van onderzoek, maar algemene uitgangspunten en visies op onderzoek doen. Het is daarmee een inleiding op de volgende hoofdstukken, die in vier delen zijn opgesplitst.

Deel I Ontwerpen

Deel I behandelt alles wat komt kijken bij het afbakenen van het onderzoek, evenals het opzetten van een onderzoeksontwerp en -planning. Hoofdstuk 2 gaat over de aanleiding tot je onderzoek, de keuze voor een onderwerp, onderhandelingen met opdrachtgevers en dergelijke. In hoofdstuk 3 komen de afbakening van de probleemomschrijving, de doelstelling en de theoretische begrippen aan de orde.

Deel II Verzamelen

Deel II gaat over de dataverzameling. Hoofdstuk 4 gaat in op de keuze van een kwantitatieve dataverzamelmethode, terwijl in hoofdstuk 5 de kwalitatieve methoden aan de orde komen. De operationalisatie van begrip naar meetinstrument komt in hoofdstuk 6 aan de orde; ook worden begrippen geïntroduceerd om 'kwaliteit van onderzoek' te bepalen en wordt het afbakenen van de steekproef behandeld. Hoofdstuk 7 behandelt alle aspecten die komen kijken bij het praktisch opzetten van je onderzoek, zoals het benaderen van mogelijke deelnemers aan je onderzoek. De opzet is uitgewerkt voor surveyonderzoek én voor open interviews.

Deel III Analyseren

In de hoofdstukken 8 en 9 komen mogelijkheden voor kwantitatieve en kwalitatieve analyse aan de orde. Verder krijg je in deze hoofdstukken informatie over software die bij deze analyses kan worden gebruikt, en over literatuur die over deze software is verschenen. Voor de liefhebbers is op de website die bij dit boek hoort (www.watisonderzoek5edruk.nl), extra statistische informatie opgenomen.

WEBSITE

Deel IV Waarderen en evalueren

Deel IV beschrijft hoe conclusies tot stand (kunnen) komen, hoe je terugkijkt op je onderzoek, hoe je onderzoek kunt evalueren en hoe je rapporteert. In hoofdstuk 10 worden begrippen als validiteit en betrouwbaarheid behandeld (de kwaliteit van onderzoek) en hoofdstuk 11 laat zien hoe je een rapport

schrijft en beoordeelt. Overigens wordt vanaf hoofdstuk 6 al ingegaan op de kwaliteit van je onderzoek.

Wat elk hoofdstuk terugkeert

Een aantal elementen komt steevast ieder hoofdstuk terug. We laten ze de revue passeren.

Leerdoelen

Aan het begin van elk hoofdstuk zijn de leerdoelen voor dát hoofdstuk opgenomen. Ze lijken heel gemakkelijk, maar je zult begrijpen dat je met de kennis in de hoofdstukken aan de slag moet om deze doelen te bereiken. Voordat je in staat bent om daadwerkelijk een goed onderzoek op te zetten, moet je er veel ervaring mee opdoen.

Paragraafstructuur

De opbouw van de paragrafen is in elk hoofdstuk als volgt. In korte alinea's wordt per paragraaf de benodigde informatie gepresenteerd; waar nodig is de tekst voorzien van kopjes. Margewoorden verhelderen soms de tekst, of ze geven een bondige samenvatting. De meeste figuren zijn bedoeld ter illustratie, zodat je de tekst beter begrijpt. In de gele blokken (kaders) vind je voorbeelden over de opzet van een onderzoek, plannen, probleemomschrijvingen, onderzoeksplannen, analyses, resultaten en conclusies.

Samenvatting

Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting in de vorm van een overzicht. In dit overzicht vind je de belangrijkste gebruikte begrippen (in dat hoofdstuk) en hun betekenis.

Opdrachten

Aan het einde van elk hoofdstuk staat een aantal opdrachten. Er wordt een klein aantal kennisvragen gesteld, maar de meeste vragen zijn toepassingsvragen. Soms wordt een oplopende graad van moeilijkheid gehanteerd. Dat houdt in dat je de opdrachten in een bepaalde volgorde moet maken. Denk erom dat je bij groepsopdrachten de taken goed verdeelt. De uitwerkingen van de opdrachten uit het boek vind je op www.watisonderzoek5edruk.nl.

WEBSITE

Leeswijzer

Is onderzoek doen nieuw voor je, begin dan voor in het boek en werk het door. Doe vaardigheid op met onderzoeken door telkens via de opdrachten de fasen te doorlopen, in oplopende graad van moeilijkheid.

Heb je al ervaring met onderzoek opgedaan, dan kun je volstaan met het doornemen van specifieke hoofdstukken in dit boek, zoals de hoofdstukken over interviewtechniek, kwalitatieve analyse of rapportage. Via de index vind je snel de plek in het boek waar een begrip dat voor jou van belang is, aan de orde komt. Het is raadzaam om in elk geval hoofdstuk 3 te lezen, vooral de informatie over het opstellen van een onderzoeksplan. Een goed plan is dé basis voor een gedegen onderzoek.

Website

Internet is voortdurend in beweging; daarom raakt de informatie over interessante en relevante sites in een boek snel achterhaald. Een 'webstek' (URL) wijzigt, verwijzingen verouderen en zo kun je de door ons gepresenteerde informatie na een tijdje niet meer vinden. De inhoud van deze informatie blijft echter vaak relevant.

WEBSITE

Op www.watsononderzoek5edruk.nl vind je daarom nieuwe leerstof, voorbeelden en actuele links. Verder zijn per hoofdstuk één of meer PowerPoint-presentaties beschikbaar, evenals de uitwerkingen van alle opdrachten, de uitwerkingen van de ontwerpcasussen en extra materiaal. Ook vinden docenten hier tips voor het begeleiden van studenten bij het uitwerken van de ontwerpcasussen en de opgaven in het boek, en waar nodig opleidingsgerichte verdieping (zoals extra analysetechnieken, specifieke voorbeelden, opgaven en dergelijke). Daarnaast worden tips gegeven voor het opzetten, begeleiden en uitvoeren van projectonderzoek en afstudeeropdrachten. Verder is er een archief met opdrachten en uitwerkingen. Ten slotte is op deze website een inleiding in de werking van SPSS te vinden. Wanneer in de tekst naar de website wordt verwezen, is deze voorzien van het website-symbooltje.

Op de website staan twee doorlopende *ontwerpcasussen*: zij vormen de rode draad in de opdrachten die in het boek staan. Oefening baart kunst: onderzoek leer je door het veelvuldig te doen, door elke keer de cyclus opnieuw te doorlopen, en door tijdens je onderzoek niet alleen vooruit te kijken, maar ook terug.

Door de opdrachten met behulp van de ontwerpcasussen te maken kun je deze vaardigheid als het ware 'trainen'.

De casussen beginnen met een fictieve vraag van een opdrachtgever. Per onderdeel wordt in opdrachten geoefend met de keuzes waar je voor staat, de stappen die je kunt en moet zetten, en de technieken die aan de orde zijn. Bij elke onderzoeksstap worden deze casussen dus uitgebreid. Na het doorlopen

van alle opdrachten heb je een volledig onderzoeksontwerp, dataverzameling, analyse, evaluatie en verslag in handen.

De casussen worden opgebouwd in verschillende richtingen, parallel aan de lijnen van het gepresenteerde onderzoekstype. Met de ene casus kun je bijvoorbeeld een ontwerp maken voor een aantal open interviews, met de andere ontwerp je een vragenlijst voor een grote groep respondenten.

Nieuw: digitale onderzoekstool

Ben je – naast het boek – op zoek naar handige hulpmiddelen en begeleiding bij het opzetten en uitvoeren van je onderzoek? Dan ben je bij de onderzoekstool aan het juiste adres. Deze tool wordt als extra service bij het boek aangeboden. Ze biedt stap voor stap begeleiding bij het uitvoeren van je onderzoek aan de hand van formulieren, templates, hulpvragen en checklists. Ook je docent kan meekijken.

Hulpmiddelen per fase

De onderzoekstool volgt in grote lijnen de opbouw en de fases van het boek. De materialen worden per fase aangeboden. Welke hulpmiddelen vind je in de tool?

- inspirerende instructievideo's;
- hulpvragen en invulformulieren om het denkproces op gang te brengen;
- keuzediagrammen bij ontwerp en analyse;
- links naar analyse- en rekentools;
- templates in Word en Excel om je onderzoek te documenteren;
- checklists om je resultaten te controleren;
- tips om de projectadministratie te verzorgen.

Verwijzingen over en weer

De onderzoekstool kan ter ondersteuning van het onderzoek naast het boek worden gebruikt. In ieder hoofdstuk van het boek tref je dan ook verwijzingen naar de tool aan via een apart icoontje (zie hiernaast in de marge). Andersom zijn in de onderzoekstool per fase ook leeswijzers opgenomen voor verdere bestudering van de tekst.

Handig voor docenten: het volgsysteem

In het volgsysteem van de onderzoekstool kun je zien hoe ver je al bent met je project. Ook docenten en onderzoeksbegeleiders kunnen vorderingen van studenten bekijken (en downloaden). Ze moeten dan wel gekoppeld zijn aan

een student. Daarvoor gebruiken zij een speciaal docentaccount. Met dit account kun je als docent:

- de antwoorden volgen die de student gegeven heeft;
- nagaan hoever de student gevorderd is;
- documenten van de student downloaden;
- docentopmerkingen in de tekst plaatsen.

De begeleiding kan zowel individueel als voor groepen plaatsvinden; ze is tijd- en plaatsafhankelijk.

Logboek

De vorderingen en de keuzes die je tijdens je onderzoek hebt gemaakt, kun je bijhouden in een 'onderzoekslog'. Het logboek stelt je in staat om alle afzonderlijke delen van het onderzoek te integreren tot één ontwerp én om het overzicht over je onderzoek te bewaren. Ook helpt het logboek je om je onderzoek goed te plannen. We komen hierop terug als we het ontwerpen van onderzoek bespreken. Dat gebeurt voor het eerst in hoofdstuk 2. In de onderzoekstool is een template voor een logboek opgenomen.

Werkwijze

Meestal zal je eerst de tekst in het boek doornemen. Vervolgens kun je in de tool de hulpvragen, invulformulieren en keuzediagrammen gebruiken om je plannen vorm te geven. Tijdens en na afloop van iedere fase documenteer je de vorderingen en hou je online een logboek bij. Rapporteren kan met behulp van de templates; controles kun je aan de hand van de checklists uitvoeren. Ten slotte upload je het rapport en het logboek naar je docent of begeleider, zodat het beoordeeld kan worden.

Statistiek in stappen

Heel specifiek wordt in de tekst verwezen naar het boek *Statistiek in stappen* (Verhoeven, 2013). Deze inleiding in statistiek is vooral handig wanneer je kwantitatief onderzoek doet. De verwijzingen zullen dan ook voornamelijk in hoofdstuk 8 worden gegeven. Ga naar www.statistiekinstappen.nl voor meer informatie.

Blog over methodologie

Nelverhoeven.nl is mijn persoonlijke website. Hier vind je behalve nuttige links, een blog met ervaringen en tips uit de onderwijs- en onderzoekspraktijk.